

מראי מקומות- זבחים מ"ז

בהם לשמה, וממילא אין בהם פסול מתעסק, וכגון הטבת נרות.

(ג) **שנא' ושחט את בן הבקר- הק' המקדש דוד** (ג', ו', ד"ה וניחא), למה צריך קרא, תיפוק לי' דכלי שרת אינו מקדש אלא מדעת, וכיון שהוא סבר שהוא חולין, ודאי לא הי' כוונתו לקדש הדם. ותי' ע"פ מה שיסד שם, דמה דאמר' דצריך כוונה לקדש הדם, סגי בכוונת שחיטה, וכיון דיש לו כוונת השחיטה, שפיר קדיש הדם [ולכאור' זה תלוי במהו מתעסק, דאם כחוס', לכאור' לא הי' כוונתו לשחיטה כלל אלא לחתיכה בעלמא, וצ"ע].

(ד) **זו בידינו היא, לעכב מנין- כ' השפת אמת,** דאין להק' דהא לכתחלה צריכין לשמה בכל הקדשים, וא"כ ממילא אינו יכול להיות מתעסק, וא"כ, ע"כ מה דמתעסק פסול, היינו בדיעבד, דהא מצינו דשוחט לשם חולין כשר, וכ' הרמב"ם דאף בחטאת עלו לבעלים לשם חובה, וא"כ לא בעי לשמה כלל, וא"כ לולי הא דמתעסק פסול, היינו מכשירין אותו כמו לשם חולין, וא"כ צריך קרא לומר דמתעסק פסול לכתחלה, ושפיר הק' דלעכב מנין.

(ה) **שמעתי שהבעלים מתפגלין- כ' הקרן אורה** להסתפק למ"ד דהבעלים מפגלין, על מי חל האזהרה, אי על הבעלים או על כהן העובד, די"ל דבעלים בכלל המקריב לא יחשב, אבל הכהן העובד אינו מוזהר כיון דאינו מחשב כלל. או י"ל דהכהן מוזהר שלא לשחוט במחשבת בעלים, והבעלים אינם מוזהרים כיון דלא עביד עבודה, וצ"ע. [ושמעתי ממור"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א דלכאור' דין זה דבעלים מפגלים א"ש טפי אם אמר' דהפסול של פיגול הוא הוא המחשבה בשעת העבודה, אבל אם המפגל הוא העבודה במחשבה פסולה, ק"ק איך מצורף דעת הבעלים אם מעשה הכהן, ויש ליישב. ועכ"פ נראה דהקרא"א הי' מסתפק בספק כע"ז, ולכאור' שאלתו תלוי' בחקירה הנ"ל].

(ו) **שמעתי שהבעלים מתפגלין- קו' מפורסמת** בעולם התורה הוא קו' האחרונים, דאם הבעלים יכולים לפגל, א"כ איך שייך לעולם להביא מנחת סוטה, הרי היא הבעלים, ויכולה לפגל הקרבן במחשבתה, וא"כ לעולם לא יהי' שייך שיבדקו המים, הרי אם מנחתה פסולה לא יבדקו המים. וע' בבנין

(א) **מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול- פי' תוס'** דהיינו דמכוין לחתיכת סימנין בעלמא, ולא לשם זביחה. והק' החזון איש (זבחים כ' ב'), י"ג) דלכאור' דבר זר הוא לומר דבקדשים איכא הקפדה שצריך לכוין להתירו מאיסור אבר מן החי, ובחולין אין הקפדה כזה. ולכן פי' דאין הכוונה דצריך לכוין להתיר איסור אינה זבוחה, אלא הביאור הוא דצריך לכוין להתיר את הקרבן ולהכשירו לכפרתו, ואל"כ הו"ל מתעסק. והא דאמר' לשם חולין כשר, היינו במכוין שתהא לשם עבודת שחיטה, אלא שרצונו שיחול עבודת הקרבן על בהמת חולין, ובזה אין מחשבת חולין פוסלת, וע"ש עוד מש"כ בזה.

(ב) **שנא' ושחט את בן הבקר- ע' באחיעזר (ב')** (ד', ד') שכ' דלא מצינו פסול מפורש במתעסק אלא בשחיטה, ולא בשאר עבודות, דקרא זו בשחיטה משתעי. וא"כ, י"ל דבאמת אין כאן פסול מתעסק אלא בשחיטה. ובזה יישב קו' **ועק"א בכורות (מה:)**, דהק' על המשנה שם דפוסל שוטה לעבודה, למה צריך לפוסלו מטעם בעל מום, תיפוק לי' דמתעסק הוא אצל העבודה, ומתעסק בקדשים פסול, והניח בצ"ע. ותי' האחיעזר דכיון דלא אמר' פסול מתעסק אלא בשחיטה, א"כ י"ל דהמשנה שם מדבר על כל העבודות, ואף שאר העבודות שוטה פסול משום שהוא בעל מום, אבל מדין מתעסק לא הי' פסול (אבל מדברי **ועק"א** מבואר דס"ל דמתעסק פסול בכל עבודות). ועוד תי' בזה למה צריך קרא לפסול קטן מעבודה, אף דמתעסק הוא, והתירוץ הוא כנ"ל, דאה"נ אי"צ קרא לפוסלו משחיטת קדשים, אבל צריך קרא לשאר עבודות לומר שהוא פסול בהם. וע"ע **בחי' הגר"ח על הש"ס (שע"ט)** דנקט לדבר פשוט דפסול מתעסק שייך בכל העבודות, והביא דכן אי' ברמב"ן במלחמת ברה"ה. ומה דהק' ר' חיים עוזר מקטן, תי' הגר"ח דמה שיש פסול מתעסק בקדשים, היינו משום שיש דין לשמה בקדשים (וצריך הסבר למה), וא"כ י"ל דצריך לפסול קטן לעבודות שאין שייך

(ט) **ודמן טעון הזי' על בין הבדים- פרש"י**, עומד בין שני בדי ארון ומזה וכו'. וע' בחי' ר' ארי' לייב (ב', י"ז), דהק' דלמה כ' רש"י דין זה כאן, מה ענין זה למתני'. ועוד, מנין לו לרש"י דין זה, ומדברי הרמב"ם באמת מבואר דלא ס"ל כן, שהרי לא כ' שום הקפדה על מקום עמידת כה"ג בשעה שהיזה בין הבדים. וביאר ר' לייב דס"ל לרש"י שיש חילוק יסודי בין הזאת בין הבדים ופרוכת לשאר עבודות, שהרי בשאר עבודות פנים חקר הגרי"ז האם צריך הכהן להיות בפנים כשעושה עבודת פנים. וכ' ר' לייב דספק זה שייך רק בעבודות אחרות, דהעיקר הוא הפועל יוצא של העבודה, דהיינו שהלחם יהי' מסודר, או שהדם יהי' ניתן על המזבח, אז י"ל דכיון דעיקר העבודה הוא מה שיגיע לשם, א"כ שפיר יש לדון אם צריך להיות הכהן שם או לא. אבל בהזאת בין הבדים ופרוכת, דהעיקר הוא מעשה הזאה, אז דין מקום הנאמר בהם הוא על גוף המעשה הזאה (ע"ש איך הוכיח כן), וא"כ שפיר כ' רש"י דצריך הכהן לעמוד בין הבדים. וגם מיושב מה שכ' כן הכא, דמתני' מדבר בדין מקום העבודה, וזהו עבודת הזאת בין הבדים, שהכהן מזה, וזהו מקומו. ובזה ביאר ג"כ המשך דברי רש"י, שכ' שאין הדם נוגעין בה, דלכאור' אין שייך למתני' כלל, ולמה כ' שם. ולהנ"ל א"ש, דכוונת רש"י לפרש למה עיקר ההקפדה הוא על מקום עמידת הכהן, ולזה ביאר דאין העיקר המעשה הזאה, דאף אין צריך להגיע הדם אל הכפורת, אלא דהעיקר הוא מעשה הזאת הכהן.

(י) **כיון דאיכא אשם מצורע דקיבול דמו ביד הוא, שיירי'- ע' בחי' ר' ארי' לייב (ב', י"ח)** דהק', דאפי' אם אמרי' דמוכח ממתני' דקבלת דם ביד לא בעי צפון (דאם הי' בעי צפון, א"כ למה לא נשנית במתני'), מ"מ הרי כל קבלת הדם בכלי שרת צריך להיות בצפון, ומה לי שיש עוד דין דלא בעי צפון, מה ענין זה לקבלת הדם. וביאר ע"פ מה דכ' להסתפק בגדר קבלת דם ביד זה, האם זהו דין ככל קבלת הדם דקרוב, רק דניתן לבהונות, אבל סכ"ס קבלת דם קרוב הוא, או דלמא, דין אחר הוא, דין בסדר טהרת מצורע, אבל אין שייך כלל לדיני קבלת הדם. וכ' דיהי' נפק"מ

שלמה (ח"ב, קדשים סי' י') דכ' דלפי הראשונים דפיגול צריך דיבור א"ש, דיכולים הכהנים לשומרה שאינה אומרת שום מחשבת פיגול. ולפי הראשונים דאף במחשבה מהני, כ' מהשדי חמד דמשמע מדברי רש"י דמה דהבעלים יכולין לפגל, זהו רק היכא דהכהן עובד עבודתו בשתיקה, אבל היכא דהכהן חשב בפירוש לשם מחשבה נכונה, אז אין הבעלים מפגלים הקרבן. וא"כ, יש עצה פשוטה לדעה זו, שיחשוב הכהן בפירוש מחשבה נכונה, וממילא לא תהי' יכולה לפגל הקרבן. וע"ע בגבורות שמונים להגר"י ענגל שכ' שמונים תירוצים לקו' זו.

איזהו מקומן

(ז) **איזהו מקומן של זבחים, וכו'- ע' בטור** (או"ח נ') שהביא מה שקבעו לומר פרק איזהו מקומן בכל יום, וביאר שהוא משום דצריך לשנות משנה (וגם תורה וגמ'), ומה שקבעו פרק זה דוקא, היינו משום דאי' בחז"ל דבכל מקום שתלמידי חכמים עוסקים בהל' עבודה, מעלה אני עליכם כאילו מקטירים ומגשים לשמי. והבית יוסף הביא מהרא"ה שתיקנו לומר איזהו מקומן לפי שאין בפרק זה שום מחלוקת, והיא משנה ברורה למשה מסיני.

(ח) **קדשי קדשים שחיתתן בצפון- ע' בתוס'** שהביא מר' אפרים שדקדק מלשון מתני' דלא בעינן סכין שלי שרת לשחיטה, מדלא אמרי' כן במתני', כמו דאמרי' בקבלה. אבל תוס' האריך לחלוק ע"ז וס"ל דשפיר בעינן כלי שרת. ובעיקר דיוק של ר' אפרים, ע' בשיעורי הגרי"ד שביאר דס"ל לתוס' דאי"ז דיוק, שהרי אי"ז עיקר עבודתו, אלא דין אחר הוא, שבעינן כלי שרת, משא"כ בקבלה, הרי זהו עיקר חפצא של העבודה, דצריך קבלה בכלי שרת (ובשיעורי ר' משולם דוד ביאר זה, דבקבלה העיקר בקבלה הוא קידוש הדם, וזה בעי כלי שרת), אבל בשחיטה, אבל אם צריך כלי שרת, אי"ז העיקר. והוסיף דאולי ר' אפרים ס"ל דאם הי' הדין הוא דצריך כלי שרת לשחיטה, הי' זה ג"כ מעיקר עבודת השחיטה, שצריך כלי שרת, אע"כ דלא בעינן כלי שרת.

בזה, למשל אם נפסל ע"י מחשבה, ואם נשפך הדם מצואר בהמה על הארץ, אם ראוי עוד לקבלת היד. וכ' להוכיח מברייטא דלקמן דדין קבלת הדם הוא, ע"ש לראייתו. וביאר, שיש ב' דינים בהא דקבלה צריך להיות בצפון, א' מצד דין הקרבן, שדין קבלתו צריך להיות בצפון, ומדין הדם, דהדם צריך להיות נתקבל בצפון. ולכן ביאר, דכיון דקבלה ביד של אשם מצורע אין צריך להיות בצפון, אע"פ שדין קבלה יש לו, א"כ ע"כ אשם מצורע אינו מצריך צפון לדין קבלת דמו, ולכן לא הביאו במתני'. ומה דאי' לקמן דקבלת דם של אשם מצורע צריך להיות בצפון, אי"ז מצד הקרבן, אלא מצד הדם, דדם שנתקבל בכלי שרת צריך להיות נתקבל בצפון, אבל אי"ז דין בהקרבן, ולכן לא הובא כאן, ע"ש באריכות כי קיצרתי.